

Pretul

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a în lăintrulu monarchiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In străinatate pe 1 anu 10 fl. s'eu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'eu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Ori-ce inserate, se platescu pe serie s'eu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a și a treia câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 81.

Sibiu, 7/19 Octobre 1878.

Anulu I.

Studiu relativu la economi'a nationale și la istori'a civilisatiunei în Transilvani'a.

(Urmare.)

Populatiunea transilvana considerata dupa nationalitati, locuesce amestecata, dara nici-decum în proportiuni egali. Sub sistem'a absolutistica austriaca tier'a intr'ega se inpartise în 10 districte mari, pre catu s'a potutu, dupa nationalitati. Cu aceea ocaziune s'au aflatu în a. 1855 că în 7 districte maioritatea romanésca fusese dela 54—59—60—66—80—85 până la 90%; era în 2 districte mari numite secuiesci, (Udvarhely et Maros) romanii era în minoritate de 11 și respective 41%; apoi în districtulu Brasiovului adaosu totu cu secuesculu Háromszék romanii se aflá în minoritate numai relativa de 44%, secuii în minoritate de 40, sasi de 14, restulu de 2% evreii și tieganii.

Miscarea populatiunei în Transilvani'a. Sub acestu terminu statisticu intielegemu noi aceea ce pe airea se numescu registre civili de casatorii, nasceri și casuri de mórte. În Transilvani'a și Ungari'a acestea registre le mai pórtá inca totu preotimea diverselor confessiuni, și le pórtá bine, mai alesu de candu sub regimulu austriacu de inaintea dualismulu s'au regulatu din nou, era cãtiva preoti au fostu pedepsiti cu inchisóre grea pentru neregularitati și falsificari. Numai la casatoriile și nascerile jidovesci nu le potu da de capetai nici până în dio'a de astadi, din care cauza s'a și facutu vorba multa în press'a patriotica și în parlamentu mai alesu cu aplicare la repartitiunea impositeloru și la servitiu în armata.

Statistic'a casatoriilor în Transilvani'a. În lumea christiana sincera, nu farisaica este adoptata de multu maxim'a, cá numerulu casatoriilor inchiaiete se fia consideratu cá una din notele caracteristice și esentiali a le moralitatiiei unui poporu. Dara cifr'a casatoriilor mai e considerata inca și din alte puncte de vedere, între care loculu antaiu ilu ocupa interesele statului; era apoi spre a ne forma opiniune justa despre acésta institutiune marétiá, avemu se punemu în cumpana de es. consideratiuni climatice, mediulócele de castiguri și de viétiá, gradulu civilisatiunei, cum amu dice materiale, adeca proportiunea în care unu poporu a inceputu se simtia necesitatea unui

traiu mai comodu și mai bunu, legile politice a le tieriei, puterea mai mare ori mai pucina a influintiei religiose, a bisericeii, a clerulu, mortalitatea relativa la diverse popóra, locuinti'a în cetati mai mari ori mai mici și locuinti'a la tiéra, diversitatea ocupatiuniloru omenesci etc. Preste acestea, statisticii monarchiei austro-unguresci au adoptatu cá de ani 25 incóce una maxima scósa din observatiuni facute intr'o lunga serie de ani, care tiene cá: Cifr'a casatoriiloru scade mergéndu dela resaritu spre apusu și dela miédia-di spre miédia-nópte. Voindu se aplicamu acésta cifra la Transilvani'a cu folosu practiculu, s'ar cere cá se alaturamu și unele tabelle comparative de la alte tieri și popóra; asia ceva inse nu incupe în cadrulu angustu alu unei simple dissertatiuni. În locu de acésta me voiu margini numai la unele cifre.

Din tabellele comparative compuse pe anii 1839 până la 1843; din altele scóse de pre anulu 1846 și érasí din cele intocmite la a. 1851 esise, cá în Transilvani'a din 10 mii de ómeni se iau în casatoria câte 900 de persóne pe fiacare anu; candu din contra, în tierile cislaitane germane și slave, se vinu numai câte 837 de casariti la acelasi numeru de 10 mii.

Totu sub regimulu austriacu se facuse incercare de a se classifica numerulu casatoriiloru dupa nationalitati, și s'au aflatu, cá de es. la poporulu romanescu se vine 1 cununia pe 102 locuitori, la magiari-secui 1 pe 105 și la germano-sasi 1 pe 96 persóne. De aici ar urma, cá între sasi sunt cele mai multe casatorii; aci inse e bine a reflecta la divortii, care la protestantii luterani sunt mai multe decâtu la ori-care alta confessiune religioasa asia, în catu clerulu nu mai scie ce mesuri se ia contra acelu morbu nationale. De altumentrea s'a observatu preste totu, cá nici-o cifra statistica nu este mai pucinu sigura decâtu a casatoriiloru. În tempuri bellice, s'eu de epidemii, și în ani sterpi se inchiaie multu mai pucine casatorii. Din contra, în tempuri normali, în ani manosi casatoriile se inmultiescu. Conscriptiunea militaria și în urm'a ei dese assentari la óste au asemenea influentia decisiva asupra numerulu casatoriiloru.

Etatea celoru casariti. Pána în anii din urma cei mai multi tineri se insur'a până la etatea de ani 24 și cele mai multe tenere dela 15

pána la 20 de ani, éra restulu se inparte pe alte cinci perióde. Asia de es. în a. 1851 s'au casatoritu barbati până la etatea de 24 ani 10,841, până la 30 de ani, 5251; până la 40 de ani, 2563; până la 50 numai 1204; până la 60 de ani 586; dela 60 în susu 215. Asia dara Transilvani'a era până acuma una din tierile, în care 1/5 parti de barbati se casatoria până la etatea de ani 30 prin urmare tempuriu destulu, pentru cá la betranetie se nu se védia inpresurati de minoreni multi.

Pe anii 1863, 1864 și 1865 s'au adunatu de cátra biroulu statisticu din Vien'a datele despre numerulu casatoriiloru, inse numai dupa confessiunile religiose. Resultatele acestora considerate din punctu de vedere nationale sunt multu mai nefavorabili decâtu cele de inainte cu 16 ani. Din acelea ese cá în acei ani s'a venitu: la romano-catholici (magiari) 1 cununia pe 100 persóne, la gr.-catholici (romani) pe 119, la gr.-orientali (romani) pe 142, la luterani (sasi) pe 109, la unitariani (magiari) pe 107, la israeliti pe 198 locuitori.*

Acésta mare diferentia merita tóta atentiunea locuitoriloru tieriei și cu atátu mai virtosu a romaniloru în generalu.

Nascerile în Transilvani'a. Vomu lua si aci doue periode, unulu mai vechiu, și altulu mai nou.

În anulu 1851 s'au nascutu în Transilvani'a 78,252 prunci, dupa nationalitati în urmatoriele proportiuni: romani 1 nascere la 27, magiari-secui 1 la 25, germani-sasi 1 la 29. În catu pentru romani, acésta cifra este numai relativu exacta, adeca: în regiunile care gemusera sub jugulu iobagescu, fecunditatea era mai mica, din contra, în regiunile libere cu atátu mai mare. Comparandu registrele parochiali a le diverselor confessiuni, acelea cifre se rectificá asia, cá la romani nascerile au fostu 4%; la magiari 3.5, la sasi 3.3, la evrei 4.4.

Proportiunea nasceriloru dupa sexuri este 100 la 106, adeca se nascu cu 6% mai multi fetiori decâtu fete.

*) Dr. Aureliu Brote, ingeniosulu și bravulu directoru alu institutulu Transilvani'a din Sibiu, în studiulu seu statisticu publicatu în foia asociatiunei trans. din 1869 Nrii 4, 5, 6, elaboratu dupa datele oficiali.

Foisiór'a „Observatoriului“.

Camer'a de toaleta a

IMPERATESEI EUGENI'A.

Din memoriile dlui Eugen Pelletan.

Cine nu s'ar interesá se face cunoscintia din isvoru imediatu, cu acelu locu în care mod'a capricioasa si-a avutu tronulu absolutu în cursu de dóue decenii, de unde gustulu tempului isi primea ordinile și de unde croia directiunea pentru întregulu globu: o dare din capu aici avea puterea legii.

Conducemu pe lectori și cu deosebire pe lecritiile nóstre la acelu locu, de unde emana mod'a lumii: în salónele imperatesei Eugeni'a, în acelu momentu, candu femea imperiala inbracata ca si o pasere de Paradisu, iesise și secretele cuibului ei s'au defasiuratu inaintea ochiloru profani ai republicaniloru.

Dlu Pelletan, fostu membru în gubernulu provisoru francesu, formatu la 4 Septembre 1870 și acum senatoru, lun'a trecutú a serbatu aniversarea caderii imperiului alu doilea asia, ca si-a publicatu memoriulu, pe care l'a scrisu în dilele furtunóse ale lui Septembre de acum optu ani.

Dlu E. Pelletan a fostu acela, care la scirea ca imperatésa Eugeni'a a fugitu din Parisu, fú trimisu, împreuna cu unu altu republicanu, d. Dinerey, de cátra gubernulu care siedea în hotelu de Ville, la Tuillerii, ca se sigileze actele de statu și diamantele corónei ce se aflau acolo.

Cu acésta ocaziune d. Pelletan isi descrie intemprarile tragi-comice de acolo, cu acea stilistica asia de caracteristica pentru francesi. Éta cuvintele din acelu memoriu:

Usi'a de grilaju érá inchisa, ér castelulu il gasiramu cu deseversire parasitu. Érá pazitu de unu capitánu de garda cu compani'a sa. Acesta ne-a condusu în salónele imperatesei. Intráramu în camer'a de toaleta,

în care era mirosu de ceva arsu. În soba vedemu cenusi'a unor charthii arse; nu arsese de multu, pentru ca mai fumau.

Acésta camera de toaleta e asia de spatiósa, în catu s'ar potea inbracá în ea unu institutu întregu de fete. Unu parete întregu e ocupatu de o mésa colosala de marmura, pe care stá o farmacia intr'ega de borcane si sticlutie, unu muzeu întregu de emplasturi, prafuri, pomadii, parfumuri si alte cosmeticuri, amestecate cu perii, pensule și cocuri, cu unu cuventu unu arsenalu întregu din armele acelei femei, care a creatu mod'a si a invetiatu lumea, cum póte se face ridicula frumseti'a.

Unu numeru mare de pelerii de tóte formele, era aruncatu în tóte partile. Acestea au fostu ultimele reprezentante nefericite ale modei capului si carier'a si-au facut'o asia, ca au fostu incercate tóte pe rondu odata, si apoi au fostu lapedate ca netrebnice.

Unu valetu cu livrea verde, pantaloni până la genunchi și cu ciorapi, ne aratá secretele acestui sanctuaru de toaleta splendida alu femeii. Ne facú atenti la o rosa colosala, ce se vede intr'unu parete alu camerei. Déca M. Sa se inbracá s'eu se desbracá, foile acestei rose se deschideau ca unu eventualiu, ér în golulu ce se formá, se ivea unu micu vagonu incarcatu cu catifele, dantele și lucruri de metasa, dintre cari M. Sa isi alegea dupa placere. Isi schimbá costumulu de patru ori pe di si dameloru de onóre le-a ordonatu se faca totu astfelu.

Intr'o di o dama de curte, s'a prezentatu la Compiegne, la 2 óre d. a. în acelasi vesmentu de colóre jonquille, în care fusese si la dejunu.

— Dta de siguru ai juratu credintia colórei galbene, — observa M. Sa cu unu tonu uscatu.

Nenorocit'a dama s'a retrasu indatu si a luat unu altu costum „moire antique“.

Imperatés'a în acésta camera de toaleta si-a petrecutu ultimele momente din domni'a ei suverana. Conformu imprejurariloru trebuia se si aléga unu costumu aptu pentru caletória, si acésta nu érá lucru usioru

déca conchidemu din tristele ruine ale peleriloru aruncate în tóte partile.

Imperatés'a a fostu, care a staruitu pentru resbelu de aceea dicea vesela: „acesta e resbelulu meu.“ Si în adeveru ca a fostu alu ei, precum si celu din Mexico caruia datorim ca ne-a adusu pe capu pe germani și n'a crutiatu nici acea ostenéla de a ne instrainá pe italieni. Itali'a cerea ca pretiu alu aliantiei sale, se i promitemu Rom'a, dar trebile se faceau dupa placulu gratióssei spaniole, care pentru mentuirea sufletulu seu, a sacrificatu Franci'a Papei, fara esitare.

M. Sale ii placea se vorbésca multu si nu se camgandea la ce spune. Dicea adesea: „Eu nu voiu cadea ca Mari'a Antoinette, din contra, de aci inainte me voiu suí pe calulu celu inaltu.“

Trebuie se recunóscemu ca avea unu daru exceptionalu spre a nu deveni o calarétia de tóte dilele. Dar candu sosí momentulu pentru ca se puna în adeveru piciorulu în scara, atunci sangele i se aduna în anima si cade la pamentu, de si n'o amenintia nici unu pericolu.

Poporulu trece liniscitu pe la ferestrele sale; nici ca se uita în susu. Elu si-a uitatu de imperatésa si nu mai vede de catu o femeie, de aceea e liniscitu.

În momentulu plecarii mai cerú o fufuria de supa calda, dar n'avú putere s'o sórba. Farfuri'a o gasiramu ne-atinsa cu bucatie'a de pane pe mésa.

Érá ingrozita de singuratarea în care o lasasere cu totii. Cauta pe ministrulu de resbelu: plecase! pe ministrulu de marina: disparuse! pe consiliarulu secretu Rouher: lesinase! pe prefectulu de politia: fugise. Astfelu devine generalu strigatulu: „Se scapamu ce potemu!“

O alta camera cu oglindi a imperatesei, e o adeverata oglinda a gubernarii sale. E inpodobita de primulu tapitieru. Pe unu parete stau atarnate portretele femeiloru: Cochetonette, Turlunette, Dindonette și Brichonette. Aceste erau cele patru curtesane ale Eugeniei.

Camer'a în care se pastrau juvaerurile imperatesci,

Nascerile din câte 10,000 locuitori au fostu legitime, 9687 si numai 313 de spurii, adeca circa 3% nasceri nelegitime, candu in acelasi anu in tierile austriace din 10,000 au fostu 1071. Esceptiuni batetorie la ochi sunt in acestu punctu pe la cetatile mari si in unele provincii austriace precum in Carinthia, unde din pruncii nascuti 25 până la 33% sunt din flori. Dupa nationalitati, au fostu in Transilvani'a la romani din 100 nasceri numai 1.4 nelegitima; la magiari 5.7, la sasi 4 procente. Se se observe, aci că chiaru si din acei pucini prunci nelegitimi căti se vedea până cătra anulu 1860 la romani, se vinu pe fiintie nefericite, care 'si cauta pânea de tôte dilele pe la cetati si orasie.

Pruncii nascuti morti de ambele sexe au fostu in acelasi anu 1851: romani 347, magiari-secui 281, éra la sasi 622, care cifra considerata dupa miculu numeru alu nationalitatiei sasesci este in adeveru enorma, adeca 50% din toti pruncii nascuti morti, séu mai multu decâtu 1/3 parte din pruncii sasiloru se nascu morti.*)

In anii 1863—4—5 numerulu prunciloru nascuti a fostu in terminu midiulociu pe anu între câte 1000 de nascuti la romani 519.3, fetiori, 480.7, fetisióre, la magiari 514.5, fetiori si 485.5, fete, la sasi 510.6, baiati si 489.4 fete.

In aceiasi ani din câte 1000 prunci s'au nascutu din casatoria legiuita la romani 935.5, din concubinatu 64.5, la magiari-secui legiuiti 895.6, nelegiuiti 104.4, la sasi legiuiti 940.5, nelegiuiti 59.5.

Acestea cifre comparate cu cele din anii 1851 până 1855 sunt batetóre la ochi; dara éra si se potu esplica usioru. Mai este aci de insemnatu, că cu cătu poporulu romanescu locuesce mai pucinu amestecatu, cu atātu numerulu spuriloru scade precum de es. in comitatulu Hunedórei unde se vinu numai 32.6, in alu Solnocului cu 34.3 si in alu Fagarasiului cu 42.9, spurii la 1000; éra cu cătu secuii sunt mai concentrati in câte unu districtu, cu atātu acelu numeru cresce, până ce de es. in districtulu Trei-scaune (Háromszék) ajunge la 140.3 din 1000 nascuti.

Prunci morti in acei ani 1863—1865 s'au nascutu la romani 5.1, la magiari-secui 7.7, la sasi 31.2 din câte 1000.

(Va urmá).

Transilvani'a.

In „Telegraf. Romanu,” pe care in materi'a congresului ilu consideramu a fi „Monitoriu oficiosu” alu archidiecesei gr. or. din Ungari'a si Transilvani'a cetimu urmatórele:

(Cuventu presidialu la deschiderea congresului 1878).

Prea santitoru domni si frati episcopi! Prea-

*) E. A. Bielz, Handbuch der Landeskunde Siebenbürgens. S. 183 care insusi esplica pre cătu póte, acea cifra desperatória.

era unu muzeu intregu. Se afla in ea probe de ori-ce lantiu de gutu, cercei, ace de pieptu, panglice cu colori rapitóre, bracelete, inele — tôte aranjate cu ingrijire, clasate cu gustu, numerotate si inchise in cuthii de sticla. Cate o cutia góla. Lipsescu juvaerurile pe care, probabilu ca imperatés'a le-a luat cu sine

Langa camer'a de culcare, era o capela mica, cu unu locu de spovedire si cu unu altaru inpodobitu cu bogatia.

Din capela e intrare intr'o camera mica, aranjata cu multu gustu. Acést'a e bibliotec'a. Are vre-o 100 de volume carti de rugaciuni, între cari se afla si Boccaccio alaturi cu fabulele lui Lafontaine, si printre istoriile amoróse ale fabulistulu nostru, e si o carte curiósa de medicina. Amu fi presupusu cu placere, ca imperatés'a o inprumutase dela vre-unu specialistu si a uitatu s'o inapoizeze, dec'a marc'a de pe scórtia cu vulturulu imperialu nu ne convingea ca si acést'a e a imperatesei.

O brosiura frumoasa ne atrage atentiunea: e manuscrisulu unei istorii destulu de usiuratica, in care autorulu se numesce pe sine: „Le Bouffon de Votre Majesté.” Acestu bufonu de curte, e Prosper Merimée, senatoru si membru alu academie.

Pe mésa e unu albumu luxosu, cu catarami de argintu si cu cheia. In elu suntu fotografii, cari representa pe imperatés'a in diferite caractere de scena: ca subreta, ca Rosina din „Barbierulu de Sevilla,” ca servitóre séu ca amoresata, apoi ca baletista, ca Agnes dintr'o piesa a lui Moliere. Sub acestu portretu e scrisu de Napoleon: „Eugénie en Agnes!!!” cu trei semne de exclamare.

Parasimu salonulu in care fumulu se amesteca cu parfumurile si ne damu jos unde éra e o lume separata. E o galeria lunga boltita, cu camerele servitoriloru bucatariile, pivnitiele si pe langa acést'a o sala intinsa, despre ale carei dimensiuni gigantice ne dau óre-care idei, ruinele palatulu lui Nerone din Rom'a.

In pivnitie mai erau 60,000 litruri de vinu. Unu amicu de casa alu acesteia curti a potutu dice cu dreptu cuventu: „Bine! se ne alunge. Noi inse ne-amu petrecutu escelentu.”

„Romani'a libera.”

stimatiloru domni deputati! Iubitiloru frati, iubitoru fii sufletesci!

Dupa unu restempu aprópe de patru ani intrégi astadi avemu fericirea de a vedea iarasi intrunita aicea suprema corporatiune a bisericii nóstre nationale, adeca congresulu provinciei nóstre metropolitane, pentru a-si suscepe agendele sale ordinare.

Momente rari si preste totu de mare insemnatate sunt in viétia nóstra sociala bisericesca intrunirile congreselor, in cari adeca ierarchii inpreuna cu reprezentantii alesi ai clerului si ai poporulu din intréga provincie metropolitana se aduna pentru a regula prin buna contielegere organismulu vietii nóstre publice bisericesci si a da functiuniloru aceluia directiunea salutara.

Momentulu de fatia pe langa insemnatatea sa generala cu atata ni se presinta inca si mai seriosu cu catu mai tare se simte: ca regularea ulterióra a trebiloru nóstre bisericesci, suplinirea lacunelor din statutele ce la avemu deja, coregerea conceptelor diferite despre potestatea bisericesca esplicarea corecta a institutiuniloru mai nóue aduse in armonia cu bazele canonice, apoi aflarea mijlóceloru ce ni mai lipsescu la regularea si sustinerea organismulu bisericescu, si preste totu promovarea scopuriloru, cari ne unescu intr'o biserica nationala, — dicu tôte acestea pretindu intréga sollicitudine a congresulu nostru.

Este acesta cu deosebire pentru mine unu momentu seriosu, candu adeca affandume acumu pentru antaia óra ca archiepiscopu si mitropolitu in fati'a congresulu nostru ordinaru, recugetu la greutatile multifarii, cari in decursulu tempulu amu avutu de a le intempina in oficiile mele, si cari a adusu cu sine, ca se lipsésca inca multe din celea sperate si se nu fiu in stare de a presenta supremei nóstre corporatiuni bisericesci tôte rezultatele, cate le doriamu a le ajunge prin functionarea mea.

Cu tôte aceste me simtu indreptatitu a spera: ca congresulu nostru deja intrunitu va apretia cu indulgentia celea din trecut, iar mesurile pentru viitoriu le va combina asia, ca acele se-mi dee modru si potintia de a satisfacé justeloru asteptari intr'o mesura, carea si pentru mine, dar mai multu pentru publiculu nostru bisericescu se fie pe deplinu multiamitóre.

Nutritu de acésta sperantia ve salutu cu sincera dragoste Preasantitoru frati episcopi si Preastimatiloru deputati congresuali, si contandu la unu cursu normalu alu desbateriloru nóstre congresuali, sesiunea ordinaria a congresulu nostru nationalu bisericescu pentru noulu periodu in care ne aflamu o dechiaru de deschisa.

Dela congresulu nationalu bisericescu alu Romaniloru gr.-or. din Ungari'a si Transilvani'a.

Sibiu, 1 Octobru 1878.

In conformitate cu literile de convocare ale Escl. Sale parintel Metropolitu unu numeru insemnatu de deputati congresuali din tôte 3 diecesele au asistatu adi in biserica din cetate la serviciulu divin celebratu de parintele Metropolitu cu numerosa asistentia preotiesca, pentru invocarea spiritulu santu asupra membriloru congresulu.

Cele rituale terminate deputatii adunati in biserica primira la 1/2 óre in mijloculu loru pre Escl. Sa par. Metropolitu, care dupa ce saluta pre membrii adunati ai corporatiunei supreme ai bisericii nóstre, arata insemnatatea acestui momentu, candu reprezentantii clerulu si poporulu se vedu dupa unu intervalu de aprópe 5 ani de nou intruniti pentru a regula prin buna intielegere organismulu bisericescu, si a da functiuniloru aceluia directiunea salutara. Atrage atentiunea asupra sollicitudinei deosebite ce va pretinde acestu congresu dela deputati, cari trebuescu create multe dispositiuni nóue, pentru a implini lacunele ce s'au vediu in statulu organicu, altele trebuescu esplicate si aplicate conformu institutiuniloru mai nóue si aduse totdeodata in legatura cu canónele, pentru ca asia se se promoveze sublimulu scopu, pentru a carui realizare ii intrunesce biserica nationala la acestu locu. Arata apoi ca, fiindu inca la inceputurile oficiulu seu ca Metropolitu a intimpinatu multe greutati, cari au adusu cu sine ca, multe din cele ce s'au asteptatu nu s'au potutu implini. Pentru aceste cere indulgentia congresulu, iar cele ce congresulu va afla de bine a dispune, crede ca voru fi facute asia in, catu publiculu bisericii si densulu insusi se fie pe deplinu multiamiti. Cu aceste declara congresulu de deschisu.

Pentru purtarea provisorica a agendelor scripturistice presidiulu designéza pre membrii: Mihaltianu, Belesiu, Suci, Ionasiu, Rotaru, Munteanu, Aronu Damascinu, Mangra, Pipoisu si provóca apoi pre membri a-si preda credentionalele.

Acésta afacere terminata, se trece la dispunerea celor de lipsa pentru verificarea membriloru. Presidiulu in conformitate cu regulamentulu afaceriloru interne propune, ca pre deputatii din archidiecea se-i verifice deputatii din diecesu Aradulu, pre cei din dieces'a Aradulu se-i verifice cei dela Caransebesiu si pe cei din dieces'a Caransebesiului, cei din archidiecea.

Propunerea se primesce, anuciandu-se siedinti'a

urmatóre pe mane Luni la 11 óre. La ordinea dilei raporturile comisiuniloru de verificare.

Cu aceste siedinti'a se incheie la 1 1/2 óre.

Siedinti'a II din 2/14 Octobru 1878.

Siedinti'a se deschide la 11 1/2 óre. Se da cetire protocolulu siedintiei precedente si dupa cate-va modificari formale protocolulu se declara de verificatu.

Presidiulu pune la ordinea dilei: Rapórtele sectiuniloru pentru verificarea membriloru congresuali.

Sectiunea deputatoru aradani prin raportorulu loru V. Mangra arata, ca a examinat actele de alegere a membriloru din archidiecea si propune verificarea a numai 14 deputati parte mireni parte clericali.

Se incinge o lunga desbateru, in care dep. V. Babesiu combate procederea sectiuniloru sustienendu, ca aceste nu au dreptulu a dificulta decatu esclusivu alegerile insotite de vre unu protestu.

Presidiulu constata, ca sectiunile sunt indreptatite a propune verificarea ori-carui membru si hotaririle ei vinu a se lua simplu spre sciintia. Concluse nu se potu aduce, căci congresulu nu este constituitu.

Raportorulu sectiunei II insarcinate cu verificarea alesiloru in dieces'a Caransebesiului, Trombitasiu, arata, ca de si aprópe tôte actele de alegere sunt defectuóse, totusi se propunu spre verificare toti, cari s'au alesu fara se se fi facutu protestu in scrisu, anume se propunu a se declara de verificati 6 insi din cleru si 10 din mireni, cu totulu 16 deputati. Actele membriloru neverificati se predau comisiunei verificatóre.

Sectiunea pentru verificarea alesiloru in dieces'a Aradulu prin raportorulu seu I. Petricu propune spre verificare pre toti cei din cleru, in numeru de 7 si 6 dintre mireni. Actele a doi alesi mireni fiindu defectuóse se predau comisiunei verificatóre.

Presidiulu constata si anuntia, ca cu totulu se declara de verificati 21 din cleru si 22 mireni, laolalta 43 deputati. Fiindu-ca mai lipsescu dara celu pucinu 3 deputati verificati pentru a se potea congresulu constituit este de parere, ca sectiunile se continue lucrarea lor examinandu actele deputatoru cari si-au prezentatu credentionalele astadi.

Dupa ce presidiulu presinta aceste credentionale si dóue cereri pentru concediu; dep. V. Babesiu tiene o lunga si infocata vorbire, declarandu procederea sectiuniloru de unu capriciu ne mai pomenitu si vaerandu-se ca prin acésta s'au calcatu in picióre dispositiile legei etc.

Terminandu dep. V. Babesiu, presidiulu numai decatu anuntia siedinti'a procsima pe mane in 3/15 la 9 óre in d. a.

Siedinti'a se incheie la 12 3/4 óre.

Revista política.

Intr'una din revistele nóstre precedente amu fostu espusu motivele grave si ponderóse care nu ne permitea a crede si a ne astepta la traducerea in fapta a sciriloru unei demobilisari partiale a armatei de ocupatiune, care se colportau si se respandéu de cătra diarele gubernamentale. Cestiunea demobilisarei a fostu discutata si ventilata din tôte punctele de vedere si parerea predominanta ce a resultatu din acele discussiuni a fostu ca: a demobilisa acuma in inpregiurarile actuale o parte a armatei din provinciile inca nepacificate ar fi o mesura inoportuna, nepregucetata si fórté hazardata, care ar espune restulu armatei ce va remanea in acele provincii la eventualitatile cele mai critice si periculóse. Acésta este si astadi parerea intregui opinii publice precum si cu deosebire a cercuriloru militare competente. Dara in imperiulu „inprobabilitatiloru” suntemu dejá de multu dedati a vedea, ca se intempla tocmai contrariulu la aceea ce pretinde si cere opiniunea publica. Asia si in casulu acesta popórale monarchiei au fostu surprinse, prin ordinele ministeriului de resbelu, prin care se demobiliséza intréga asia numita a doua armata in cifra de 80,000. Acésta demobilisare s'a si pusu deja in lucrare. Dara cu tôte acestea, acésta mesura, care in alte inpregiurari ar fi fostu salutata cu o bucurie neesprimabila din partea intregui monarchiei, nu a produsu efectulu doritu, ci din contra a respanditu neincredere si mai mare si cu dreptu cuventu. Si eata pentru ce: séu acésta demobilisare partiala este numai o stratagama gubernamentala, pentru ca se captivese opiniunea publica si in prima linie pe acea a parlamentelor si a delegatiuniloru, séu ca aceste demobilisari partiale, in scurtu tempu ii va urma o mobilisare pe o scara cu multu mai larga decâtu a fostu până acuma. Ambele aceste eventualitati sunt possibile si probabile.

Indata dupa luarea capitalei bosniace Serajevo, organele literare ale comitelui Andrassy sciau a spune, ca între densulu si suprema comanda militara s'au nascutu diferente asupra demobilisarei unei parti a armatei de ocupatiune. Prin acésta oficiósele voiau a dice, ca comitele Andrassy cere demobilisare si ca comand'a militara suprema se opune la acésta mesura, care nu póte fi nicidecum incuviintata, din consideratiuni tactice si strategice. Precum se vede, in fine comitele Andrassy totusi invinse si reusi a face se se incuviintese demobilisarea partiala. Lupt'a a fostu grea si a duratu mult-

dara a fostu in interesulu bine intielesu alu comitelui Andrássy ca se reuiesca cu ori ce pretiu, pentru ca asia se isi mai usioresc positiunea s'a compromisa, fatia cu delegatiunile si cu parlamentele dualistice. Tactic'a ministrului nostru de esterne este forte transparenta. Dupa ce luptele sangerose de pe campulu de ocupatiune a datu desmintirea cea mai puternica, teoriei comitelui Andrássy, ca pentru ocuparea celor doue provincii n'are necesitate decatu numai de unu regimentu, unu stegu si o banda de musica militara, densulu ii trebuia acuma nesmintitu o fapta implinita si acesta si-o crea prin demobilizarea partiala, pentru ca provocanduse la ea se pota dice opozițiunei: ce mai totu sbierati atata, eata ocupatiunea este terminata si ca proba pentru acesta ve pote servi demobilizarea. Bosni'a si Hertiegovin'a sunt pacificate, taca-ve deci gur'a si votati-mi indemnitatea pentru cele intemperate, precum si creditele suplementare, care se urca la bagatel'a suma de 40 milioene. Acesta este logic'a comitelui Andrássy si a partisaniloru sei. Vomu vedea deca ea va fi adoptata si din partea delegatiuniloru si a parlamentarulu.

Ca ilustratiune a situatiunei militare ne pote servi scirea, ca comandantulu armatei de ocupatiune generalulu Philippoviciu si-a datu demissiunea, declarandu, ca in urma demobilizarei densulu nu este in stare a mai lua asuprasi responsabilitatea consecintieloru ce va avea acesta mesura inoportuna si gresita. Generalulu este asteptatu la Prag'a cu finea lui Novembre unde isi va relua erasi generalatulu seu pe care lau ocupatu inainte de a fi primitu missiunea ocuparei si a pacificarei celor doue provincii turcesci. Inca nu se scie deca demissiunea generalulu Philippoviciu va fi primita seu nu, dara se vorbesce ca impreuna cu densulu aru fi gata se demissionese inca si alti generali, cari au fostu incredintiati cu comande partiale pe campulu de ocupatiune. Aceste sciri nicidecum inbucuratoare ne probesa, ca intre comand'a militara si intre comitele Andrássy esista unu conflictu latentu, care pote se devina fatalu si perniciosu pentru restulu armatei, care remane in provinciile ocupate. Combinandu tote aceste momente care transpira in afara, din regiunile oficiose, nu ne vine a crede si nu potemu afirma, cu demobilizarea partiala este unu semn, ca campania de ocupatiune se apropie de sfirsitul ei. Din contra, considerandu, ca pasialiculu Novi-Bazar, unde este concentratu grosulu insurgentiloru, inca nu este ocupatu, considerandu, ca Lig'a albana si-a instalatu unu guvernulu alu seu independent de suveranitatea Sultanului si ca a organizatu o armata de peste 100.000 combatanti bine armati si prevediuti cu tote cele trebuinciose, considerandu in fine protestulu Turciei in contra ocupatiunei precum si ca o intrare a armatei austro-ungare in pasialiculu Novi-Bazar o va considera ca unu casus belli si ca se va opune cu mana armata — sustienemu, ca tote cele petrecute pana acuma pe campulu de ocupatiune n'afostu decatu numai prologulu resbelulu austro-ungaro-turcescu, care astadi se pare a fi inevitabilu.

Demobilizarea partiala nu este deci decatu o apucatura politica a comitelui Andrássy, de care se va servi ca de unu expeditu comodu pentru de a trece preste greutatile momentane, era apoi si celu multu la primavare va urma o mobilizare generala, de orece mai este inca forte multu de lucru pana candu imperiulu austro-ungaru se pota dice, ca si-a implinitu mandatulu primitu dela congresulu din Berlinu.

✓ Cu expeditiunea de ocupare s'au chiertuitu pana acuma cu 40 milioene preste creditulu de 60 milioene votatu, nu pentru ocuparea acelu provincii, ci espresu numai pentru punerea fortiei armate a monarchiei in positiune de a fi gata pentru ori ce eventualitate. Chiertuelele ocupatiunei pe anulu viitoru 1879 s'au preliminaru la 100 milioene. De unde se voru lua acestea D-dieu o scie, viitorii ministri de finantie si — esecutorii de dare.

Noulu ministru provisoriu de finantie alu Ungariei d. C. Tisza si-au inauguratu cariera sa prin incercarea de a contractu unu nou inprumutu. A face datorii nu este arta, dara a plati datorile deja contractate si a echilibra bugetulu statulu magiaru asia, ca se dispara deficitulu ce flotesa asupra capeteloru, poporaloru din regatul St. Stefanu acesta ar fi o arta si o problema demna de unu Say seu Gladstone. Dara a se cugeta la astfelu de lapalii nu este data genialiloru si cavaleresiloru barbati de statu ai Ungariei. Densii facu politica in stilu mare, adoptandu in cele finantiere mactim'a principelui Bismark inainte de 1866 de a lua banii de unde ii afla.

✓ Cris'a ministeriala in Vien'a inca totu duresa.

Se dice ca baronulu de Prétis, fostu ministru de finantie in cabinetulu demissionatu ar fi primitu mandatulu de a compune noulu cabinetu. Diet'a Ungariei va fi deschisa in 19 l. c. prin insusi M. Sa Imperatulu-rege. Delegatiunile sunt conchiate pe 5 Novembre.

✓ Atatu in senatulu catu si in camer'a deputatiloru din Bucuresti, s'a primitu cu mari majoritati doue motiuni identice prin care Romani'a declara ca se supune decisiuniloru congresulu din Berlinu, ca va ceda Basarabi'a si va lua Dobrogea, pentru acarei organizare s'au si votatu gubernulu unu creditu de 1 milionu franci. Cestiunea evreiloru a fostu rezervata unei constituente ce va fi conchiate ad hoc. Victori'a actualulu cabinetu liberalu a fostu completa, gratie acelu elemente din opozițiune, care cu pucine esceptiuni, parasindu terenulu de partida, sciura se se redice la inaltimea situatiunei critice si delicate, care iau fostu creata Romaniiei prin stipulatiunile tractulu din Berlinu. Onoreloru! Opozițiunea serioasa a probatu si de astadata, ca scie se face deosebire intre cestiuni de partidu si intre cestiuni, care sunt vitale pentru natiunea si statulu intregu. Europ'a intraga este forte multumita cu purtarea cea demna, matura si serioasa a junelui statu romanu liberu si independente, care da probe din ce in ce mai multe, ca isi cunoste chiemarea si si-a meritatu ameliorarea positiunei sale umilitore de pana acuma.

Romani'a.

(Inaugurarea comunei Curcanii.) Cetimu in „Monitoriu“:

Duminea 24 Septembrie 1878, Mari'a S'a Domnitorulu insocitu de d. ministru de resbelu generalu de divisiune Cernatu, de d. perfectu alu districtulu Ilfov si de adjutantulu de serviciu, a plecatu din palatulu Cotroceni, la orele 8 de diminea, pentru a merge la comun'a Fundeni-Mitreni, proprietate a statulu din districtulu Ilfov, plas'a Olteniti'a, ca se inaugureze punerea in posesiune a insuratieiloru ce se inproprietaresc conformu art. 5 si 6 din legea rurala. — La orele 10, ajungendu la hanulu Mihaiu-Vitezulu, M. S. Domnitorulu a fostu intemplantu de subprefectulu, de proprietari din pregiuru si de unu mare numeru de locuitori, unde luandu dejunulu, dupa o jumetate de ora au pornitu, si la orele 12 au ajunsu la comun'a Fundeni-Mitreni, unde se redicase pe loculu pietiei noiei comune unu cortu de verdetia decoratu cu drapele tricolore. Aici in mediuloculu unui numeru de peste 800 de sateni ce se adunaseru, precum si de mai multe persoane din Bucuresti si Olteniti'a, M. S. Domnitorulu a fostu primitu de dnii administratori ai domeniiloru, dnii Al. Lupascu, Stefanu Sihlenu si D. Teodorescu, de comisiunea ad-hoc a districtulu pentru inproprietare, compusa din dnii ingineru B. Toncoviceanu, delegatu alu administratiunei domeniiloru, G. Isvoranu, membru alu comitetulu permanentu si de autoritatile locale. — Dupa seversirea serviciulu divin, care s'a facutu in cortu de mai multi preoti din Olteniti'a si comenele invecinate, d. Lupascu a cetitu urmatorulu discursu:

Mari'a T'a! Faptulu, pe care ai venit se'lu seversiesci astadi, va remane unulu din cele mai binecuventate ale domniei Mariei Tale, bogata in fapte mari. Astadi inauguredi, Mari'a Ta, crearea a 50 de mii de noi proprietari romani, din care siese sufe, formandu o singura comuna, sunt aici in momentul de a primi din manele Mariei Tale averea lor si a copiiloru. Dupa glori'a, ce a acoperitu armata romana sub comand'a Mariei Tale, inproprietarirea insuratieiloru este cea mai meritata respaltire data acelei vigurose poporatiuni rurale, din care au esutu cei mai numerosi si cei mai viteji apertori ai patriei. Acestu faptu reamintesc traditiunea stramosiesca. Anticii legionari romani, intorcendu-se acoperiti de glori'a militara, primeau spre respaltire inpartire de pamanturi, si lasandu se se repauseze spad'a lor, apucau cornele plugulu. Ai aratatu, Mari'a T'a, cetatianului romanu calea gloriei prin lupt'a resboinica; le aratati acuma calea redicarei nationale prin lupt'a pacinica pentru propasire.

Se traiesci Mari'a T'a! Se traiesca Mari'a Sa Dómna!

D. prefectulu Cretianu citi asemenea urmatorulu discursu:

Pré Inaltiate Dómne! Precum pe campulu luptei prin present'a Mariei Tale ai electrisatu animele braviloru nostri ostasi, astfelu astadi bine-voiesci a dá unu caracteru augustu acestei serbatori, care va ave resunetu pana la marginile tiei. — Pentru antaia ora dupa atati'a ani de asteptare, junii agricoli vedu realisandu-se fagaduelile date de legea rurala. Acesti noi proprietari, cari voru face se rodiesca ogorele lor si la trebuintia voru sci se le apere in contra cotropitoriloru si voru aduce aminte cu mandria si voru spune la urmasii lor, ca augustulu nostru suveranu in persoana a bine-voitu se inaugureze noulu asiadamentu. Cá siefulu administratiei acestui districtu me simtu fericitu a esprima recunoscintele lor pentru Mari'a T'a si a repetá urarile animei lor:

Se traiesci Mari'a Ta! Se traiesca Mari'a Sa Dómna!

La acestea Mari'a S'a raspunde urmatoarele:

Sum forte miscatu de cuvintele, ce 'mi adressati, si ve multumescu. — Diu'a de astadi este o serbare frumoasa pentru Mine si va remane scumpa animei Mele, fiindu, ca amu doritu de multu, ca legea rurala se fia aplicata in intregulu ei. — Sunt fericitu de a poté fi astadi nasiulu antaiei comune a insuratieiloru, cari trebuie se porte nu nele de Curcani, cá anim-

tire a fapteloru maretie in ultimulu resbelu, in care bravii dorobanti si au schimbata pe polele Balcaniloru acesta polecra in renume. — Si voue, nouiloru proprietari, ve urezu fericare in acesta comuna, infintata prin aplicarea legii, si faceti, cá ea prin munc'a vostra se prospere. Se traiti!

La cuvintele Mariei Sale, poporatiunea a raspunsu cu urari entusiaste, repetandu in mai multe renduri: Se traiti Mari'a Vostra! — D. ingineru a presintatu Inaltimei Sale planulu si Mari'a Sa, visitandu loculu alesu pentru formarea comunei, decise, ca biseric'a se se zidesca pe acelasi locu unde s'a seversitu serviciulu divin si alaturi scol'a: Mari'a Sa se mai preambila in midiuloculu poporatiunei, inteln pe d. N. Flev'a, vice-presiedente alu camerei si represintante alu colegiului IV de Ilfov, care adressa Mariei Sale urmatoarele cuvinte:

Mari'a T'a! Dupa faptele gloriose dela Grivitia unde ati luptatu in capulu vitejiloru ostasi romani, actulu, ce faceti astadi, este alu 2-lea actu maretiu, ce istori'a va inscrie in analele domniei Mariei Tale, pentru ca printr'ensulu faceti mai multe mii de proprietari din tieranii romani, cari au pastratu nationalitatea si viteji'a strabuna.

Se traiesci Mari'a Ta! Se traiesca Mari'a Sa Dómna!

Dupa acesta Mari'a Sa merse a privi o intinsa hora, ce se formase pe campia cu cantecele unei bande de lautari; adresa vorbe binevoitore la mai multi din noii inproprietari si la ora 1 dupa amediu pleca din noua comuna Curcanii spre Bucuresti. In cale se opri la comun'a Budesci, unde fu intemplantu de d. si dn'a Cornescu in midiuloculu unei mari multimi de locuitori, cari au primitu pe Mari'a Sa cu urari entusiaste si cu buchete de flori. La orele 2 si jumetate Mari'a S'a, plecandu din Budesci, s'a opritu la hanulu dela Frumusiani-Custeni, unde, vedindu o hora mare, adressa vorbe bine-voitore la mai multi locuitori. Mari'a Sa plecandu de aici, s'a opritu din nou la comun'a Popesci, unde ca la 300 locuitori cu femei si copii l-au esitu spre intemplanare. Pe totu cursulu sioselui dela Bucuresti pana la noua comuna Curcanii, mai multe arcure de triumfu erau radicate, si locuitorii salutau trecerea Mariei Sale cu flori si urari; er' la orele 5 Mari'a S'a a sositu la palatulu dela Cotroceni.

Dupa plecarea M. S. dela Curcani, comisiunea a procedatu imediatu la punerea in posesiune a locuitoriloru noiei comune. Locuitorii din parte-le au inceputu a ara pamentulu ce li se detese, bine-cuventandu pe Domnitoru si pe gubernu, care le-au realisatu visulu de ai face proprietari.

Societatea academica romana.

Sessiunea anului 1878.

Siedinti'a dela 24 Augustu.

(Urmare.)

23. 1712, Martie 9. Scrisorea grafulu Golovkin catre Senatu, pentru a se da bani si alte lucruri trebuinciose lui Cantemiru spre a veni la Petersburgu cu 4 seu 5 boeri ai sei.

24. 1712, Iunie. Comunicatiunea grafulu Golovkin catre Senatu pentru dispozițiunea ukazulu imparatescu de a se da principelui Cantemiru unu palatu in Moscv'a, o proprietate cu 40 case langa Moscv'a, la Sevsk, din districtele Komarnitkii; 10,000 ruble pe fie-care anu, si satulu Ukolovo din tienutulu Kursk; era boeriloru moldovenesci, satele lui Sidlovskii (in rusesce).

25—26. 1714. Scrisorea lui Dim. Cantemiru catre cancel. Golovkin in afacerea sa cu greculu Dimitrie Georgiev Kunetikii; si alta scrisore catre baronulu Siafirov (rus).

27. 1715. Grafulu Golovkin si baronulu Siafirov despre nisce imobile daruite lui Cantemiru.

28. 1716. Scrisorea lui Dim. Cantemiru catre cancelarul Golovkin spre a-lu libera de impositulu fonciar (rus).

29. 1716. Ukazulu lui Pentru-celu-Mare catre Senatu pentru nisce imobile date lui Cantemiru.

30—31. 1717. Scrisorea lui D. Cantemiru catre cancelarul Golovkin, cu unu memoriu forte interesantu despre starea Moldovei si a tiei romanesci, si nuvele despre afacerile externe (rus).

32—34. Doue suplici ale lui Dim. Cantemiru si unu memoriu: a) pentru liberarea fratelui seu Antiochu din man'a Turciloru; b) prin ce mijloce Rusia ar potea scapa Moldov'a de jugulu turcescu.

35. 1718. Suplic'a principelui Cantemiru pentru liberarea unoru moldoveni arestati la Kiewu.

36—38. Doue scrisori ale lui D. Cantemiru catre Grafulu Golovkin, (in rusesce) cu o replica romanesc'a a lui Ionu Neculce biv hatmanu, prin care acesta cere de la Imperatu a face o noue expeditiune contra Turciloru, spre liberarea crestineloru, si cedarea unui tienutu pe langa Kiewu, pentru refugiati moldoveni, si punerea lor sub ascultarea principelui D. Cantemiru.

39. 1720, Septembrie 16. Scrisorea lui Dim. Cantemiru catre Grafulu Golovkin a se da diplom'a marelui Comisu Paul Sudzin, si a fi admisu la curtea imperiala.

40. 1722, Ianuarie 2. Scrisorea lui D. Cantemiru catre marquisulu de Chateaufort, la Parisu, amitindu i cunoscintia lor vechie, si esprimandu i dorintia d'a traimite pn fiulu seu Constantinu acolo (latinesce) doue facsimile.

41—42. 1724. Ukazulu lui Petru-celu-Mare de a se da lui Antiochu fratele lui D. Cantemiru o pensiune anuala; cu anexa.

43—59. Alte 17 documnte privitore la istori'a Romaniloru din diferite epoce (19 coli).

b) In archiv'a ministerulu de esterne din Petersburgu.

Afara de cele publicate de Pekarskii, in Nauka i literatura v. Rossii pri Petrie Velikom, I. pp. 567 si 578, am copiatu:

60—61. No. 13, anul 1711. O scrisoarea lui Dim. Cantemiru catre Grafulu Sieremetev, si alta a brigadirului Cerntiov catre imperatul Petru in afacerea espeditei dela Prutu.

62. No. 19. Principele Dim. Cantemiru saluta pe imperatul de anul nou, dorindu-i biruri asupra vrajmasilor.

63. No. 20. Cantemiru multumesc Teiartiei pentru scrisoarea ce i-a transmis. Se bucura ca principele Margarita a nascutu cu sanatate.

64. No. 20. Se jeluesce Tiarului ca elu traesce in nevoi si in neajunsuri la casa sa de cele mai neapere-rate lucruri.

65. No. 24. Scribe secretarului de Statu Makarof ca multumesc Teiartiei pentru felicitatiunea ce i face, si se scusa ca n'a putut veni la Moscva.

66. Felicita pe Tiaru de serbatorile craciunului si de anul nou.

67—68—69. Felicita pe Tiaru ca i s'a nascutu unu fiu, si de anul nou.

70. No. 27, anul 1716. D. Cantemiru cere de la Tiaru scutire de fonciera pentru mosiele ce are.

71. Insciintiaza pe secretarul cabinetului, ca Senatul n'a transmis ucazulu imperialu de scutire, si cere unu alu duoilea ucazu de privilegiale sale.

72. Multumesc Teiartiei pentru scutire de fonciera; de ra se jeluesce ca Senatul nu vrea se implin-sca porunca imparatesca, avendu pisma si ura pe Cantemiru, si cere o usurare de nevoi.

73. Reclama Tiarului ca guvernatorulu Chievului, principele Galitin, in puterea ucazului Senatului, i cere 7926 ruble, fonciera pe anii 1713, 1714 si 1715, si 'lu supara continu cu cererea banilor.

74. Reclama Tiarului intarirea privilegialelor sale.

75. Projectulu privilegialelor, consistandu in cinci puncturi ce le reclama Cantemiru pentru moldovenii stabili in Rusia.

76. Cere dela Tiaru vre o slujba, fiindu ca elu primesce o lefa mare in zadar, si n'aduce nici unu serviciu.

77. Cere voie dela Tiaru a veni si elu in Holland'a, unde se afla atunci imperatul. Causule cererei sunt trei: a) se vedea pe Tiaru; b) se i recomande nisce intreprinderi, si c) dorea de multu se umble prin tiera straine.

78. No. 32. Se jeluesce Tiarului ca trasesce in nevoi.

79. No. 41. Multumesc Teiartiei pentru ca i-a incuviintiat a lua de socie pe o fiica a principelui Trubetikoi.

80. Roga pe secretarul cabinetului a presenta Tiarulu si Teiartiei supliciale sale si se i dea de scire de resolutiunea Tiarului.

81—82. No. 55. Roga pe secretarul cabinetului se dea Tiarului alaturatele trei suplice: despre Coleti; despre o vila, si despre fratele seu Antioch.

83. 55. Amintesc secretarului cabinetului de cele trei petitiuni de mai sus.

84. 55. Catre secretarul cabinetului a vorbi Aiarului despre Vila Weide in distr. Derptului (Dorpatului).

85. 55. Roga pe Teiartia ca se starue de Tiaru a i da vila Lais din distr. Derptului.

86. 55. Catre secretarul cabinetului, felicitandu-lu de pasce; i transmite relatiunea lui Cercasov.

87. 55. Catre secretarul eabinetului pentru Vila Lais; i descrie nevoile ce are din lipsa unei Vile.

88. 55. Catre secretaru pentru acelasu lucru.

89. 55. Idem trimitiendu-i nisce suplice pentru imperatu, — Cere Vila din gubernulu Novgorodului, deca nu i se incuviintiaza cea ceruta de mai nainte. — Idem in cestiunea fratelui seu.

90. 55. Catre secretarul cabinetului a inmana imperatului scrisoarea lui, si 'lu roga pentru respunsu.

91, 92, 93. 58. Trei scrisori ale lui Cantemiru catre imperatu in cestiunea imobilelor sale daruite, si altoru afaceri.

94—99. 63. Siese scrisori ale lui catre secretarul Macarof, in diferite afaceri cum: de a i se da o pensune anuala.

100. Scrisoarea lui Cantemiru catre imperatu pentru pensune anuala.

101. Scrisoarea veduvei Nastasia Dim. Cantemiru in cestiunea pensunii.

102. 75. Petitiunea veduvei lui Dimit. Cantemiru, principesa Nastasia, catre imperatesa Ecaterina.

103—109. 75. Alte siethe suplici catre imperatulu Rusiei din partea archim. Pahomie, a Paunei Cantacozino, Rudolf Cantacozino, Sava Raguzinski, etc. (Va urma.)

Correspondentie particulare ale „Observatoriului“.

— (Cursurile suplimentare.) — Inaltulu Ministru de cultu si instructiune publica a binevoitu si in anul curinte a ordina in tierra cursuri suplimentarie de gimnastica, gradinaritu, inpletitu de paie, de nuele, sculputura s. a. l.; asia intraltele si in cetatea Clusiu capital'a Transilvaniei, la carea voescu a atrage atentiunea onoratiloru cetitori.

Diseiu, ca si aici s'a ordinaru tinerea cursului, prin d. Kéthely inspectoru scolasticu comitatensu; in „Néptanítók lapja“ sa publicatu conditiunile primirei cu diurna de 60 cr., la care mai multi invetiatori de ai nostrii, din prejurulu Clusului, dar' si din departare intrundu tote calitatile recerute, n'a fostu primiti, — ci fiesce carui i-sa indorsatu ca „Költés híányában kérelme igénybe vehető nem volt“ — in lips'a de spese cererea in consideratiune nu s'a potutu lua — dar' totusi ca nimeni se nu pota dice ca la acestu cursu n'a fostu neci unu romanu, s'a primitu Barbosu invetiatorulu din Gilau; mai incolo in urmarea resolutiunei Ven. Const. Metropolitanu cu dto 7 Martiu Mr. 4298 a. c. pre invetiatorulu din Visuia Catone l'a deobligatu

pentru de a participa la acestu cursu, daru ajungandu in faci'a locului diurn'a i-sa refuzatu si numai dupa energie'a intreputere a d. Petranu advocatu in Clusiu — membru scolasticu comitatensu — la inspectorulu comitatensu i-sa asignatu bietului invetiatoriu. Asia cu totulu sau primitu 30 invetiatori, 28 magiari si 2 romani au mai participatu si invetiatorulu din Petromaniu — Ottulu Temesiu — Joanu Farcasiu, inse acestu-a pre spesele sale proprie. Acumu se trecu la tractarea persóneloru si in specialu cu invetiatorii romani si a natiunei loru in decursulu cursulu acestuia.

La invetiarea gradinaritului mai de multe ori din gur'a a loru mai multi invetiatori secui, cari cu batele au scosu lun'a din fontana — de ai loru sa auditu intraltele „iszén az oláhok nem kell nemesített gyümölcs csak mállé meg palinca“ dar' ca romanulu nu-i trebuescu póme nobile, numai malaiu si rachiu.“

Pre o domineca invetiatorulu Barbosu — fiindu aprópe de Clusiu — s'a dusu acasa, si din unele cause n'a venitu Luni, Marti si Mercuri si asia in urmă ordinaruinei dn. Minist. de culte si instruct. publica, pre aceste dile nu l'a competatu. — Inse dloru profesori de acestu cursu dar' mai alesu d. Nyáradu — despre cari si invetiatorulu Ilia Poppu in unulu din Nrii. „Federationei“ anul 1875 au descriu simpathia ce o are densulu faci'a cu invetiatorii romani participandi la acestu cursu — nici n'a pretinsu, dar' domni profesori nici pre diu'a de Domineca n'auvoitu ai da, si numai dupa intervenirea lui Barbosiu precum si dupa venirea d. directoru de preparandia de statu caruia fu concediuta afacerile cursulu suplementariu — Pál Ferencz, dupa multa lamentare a d. Nyáradu asupra invetiatoriloru romani si in specie asupra invetiatorulu Ilia Poppu, dicandu: „ca invetiatorii romani sunt nemultiamitori n'aru trebui se fia primiti si pre Barbosiu pentru ne-supunere stersu afara din cursu.

Ca se poteti on. cetitori avea o idee si mai clara ve voiu deslusí si mai claru acésta cauza, adeca: Domineca la acestu cursu nu s'a tinutu prelegere, ci fiece in acésta di s'a potutu duce unde a voitu, numai Luni se fia la prelegere asiadara, — precum diseiu mai sus — Barbosu impreuna cu doi invetiatori din comuna densului, invetiatorii din scóla de statu, s'au dusu domineca acasa, crutindusi spesele neavendu despre acésta nimenui nici unu respunsu a da; — la acesti doi din urma precum nici la altii ungueresci, nici vorba n'a fostu ca se le subtraga banii de pe Domineca. Eta dara ca si aici se descopere, mania si ur'a in contra romanilor! O Dómné! indelungu rabdatoriule pana candu vei mai suferi asemenea abusuri, precandu densii — fratii magiari — pre tóta vorba se lauda ca ei voescu egalitate si fratieta, éta egalitatea, fratieta! . . .

Dintre multe aléte — cari de le a-si descrie tóte credu cá foia „Observatoriulu“ s'ar' umplea numai de aceste inse catu mi cu potentia me tienu la scurtime — voiu aminti numai discursulu dintr'o prelegere, intre invetiatorulu Ioanu Farcasiu si cei magiari. Intre alte vorbe invetiatorulu de statu Bedó in criticarea lui asupra romanilor s'a exprimat ca: „az oláhok mind tolvajok“ atunci invetiatorulu Balász sare si dice: „az egész oláh nemzet akasztófára való“ tóta natiunea romana e démma de stréngu, la ce invetiatorulu Farcasiu au atrasu atentiunea profesorulu Gagyi Ferencz dicandu: „ez jó? máskülönben a tanár ur kötelessége lenne a rendet és illedelemseget fenn tartani“ — acésta e bine? de alcum datorint'a domului profesoru ar fi a sustinea buna-cuviintia si ordinea, ia respunsu, ca: deca la cursulu suplementariu ar fi prunci ar face aceea, invetiatorulu Farkas la intrebatulu: ca apoi in asia vestitii preparandi de statu — aretandu pe respectivulu — vede fapte barbatesci? la ce profesorulu numai si a risu, éra invetiatorulu romanu intre risetele si hiuiturile fratiloru magiari a parasitu sal'a.

Ce se atinge, de tinerea prelegeriloru invet. rom. Catone facandu o cosiara, candu a fostu gat'a profesorulu i o au taiatu, dicandu cá e fórte rea, precandu n'a fostu mai rea decatu aceloralalti magiari si totusi nu li o au taiatu.

La finea cursulu suplementariu si respective la clasificarea romanilor inca fia le disu spre lauda, ia clasificatu dupa consciint'a lui Atila.

Din tóte acestea se póte vedea cum fratii nostrii magiari in totu modulu, si la tóta ocasiunea nu intardia a-si versá veninulu asupra nóstra.

!Mi va iertá onoratulu publicu, deca-mi iau libertatea a face intrebaréa, cá óre 4 diecese gr. cath. si 4 gr or. cu a Oradei mari, aceste 8 Diecese romane — lasandu confesionalismulu la o lature — n'ar potea tienea din puterea loru propria unu asemenea cursu de specialitate séu din caus'a departarei in locuri in totu anulu? . . . bá, eu afirnu ca tóte saru potea, numai se fia cine se se puna in fruntea causei, cá invetiatorii mai energici se nu fia siliti a umbla pre ici pre coala, cersindu nutrire dela мастера, . . . in urma fiindu primitu numai spre batjocora loru, in faci'a impreuna cu natiunea densului se fia tractatu fara cuviintia, neavendu unde a reclama. Apoi mai mai dicu unii si altii ca n'avemu invetiatori destulu de calificati, — dar' dómné! de unde se fia?! candu abia absolvéda 1, 2 séu neci o clasa, cu cata seracia si sila preparandi'a, 'lu lapada intr'o statiune cu 100 fl, séu si mai pucinu, nu e in stare se-si procuredie o carte, o novela, nu e in stare a participa la vr'o conferintia de invetiatori: éra la cursuri unde ar fi diurne nu e primitu si spese de calatoria nu capeta.

Sciri diverse.

— (Serbare.) „Reuniunea sodaliloru romani“ din Sibiu isi va serba domineca in 8/20 l. c. aniversarea sa de 10 ani dela infintierea sa. Acésta serbare impreunata cu productiune in cantari si declamatiuni si cu concursulu orchestrei capelei militare c. reg. a regim. de inf. Nr. 31 va avea locu in sal'a dela hotelulu „Imperatulu Romaniloru“ sér'a la 7 1/2 óre.

Dupa productiune va fi mésa comuna si apoi dansu. Intrarea de persóna 1 fl. v. a. — Logea mare 3 fl., logea mica 2 fl. DAMELE si garde damele voru fi scutite. de tacs'a intrarei.

Acésta serbare acarei interesanta programa o publicamu mai la vale, promite a fi fórte frumósa si noi ii dorimu ca se fia cátu se póte mai bine cercetata, despre ce nu ne indoimu, ca atátu mai vertosu, ca fiindu Congressulu adunatu, dnii deputati nu voru pregeta a se folosi de acésta ocasiune, care le ofere o distractiune fara indoiala bine-venita. In cátu pentru romanii sibieni si familie din locu apoi nu ne indoimu nici cátu de pucinu, ca nu voru contribui cu onor. dloru presentia la animarea si inveselirea acestei serbari nationale.

Eata si program'a: 1. Marsiu nationalu „Destéptate Romane“, executatu de music'a militara. 2. „Penesiu Curcanulu“ de V. Alesandri, poesie, declamata de soldalulu Samuelu Baltesiu. 3. „Destéptate Romane“, executatu de chorulu sodaliloru. 4. „Victori'a Quadrille“ de Paba, executatu de music'a militara. 5. „Canteculu Gintei latine“, executatu de chorulu sodaliloru. 6. „Logodnic'a Dorobantiului“ de Alessandri, poesie, declamata de sodalulu Danile Dipponu. 7. „Moldovan'a“, Ouvertura de Flechtenmacher, executata de music'a militara. 8. „Stelutia“ de Florescu, cantata solo de mae-stru V. Petrutiu. 9. „Hor'a Severinului“ de Vist, executata de music'a militara. 10. „Julianu-Quadrille“ de Prohasca, executatu de musi'a militara.

Sibiu, 1/13 Octobre 1878.

Comitetulu Reuniunei.

— O casatorie dualistica romana-magiaru.) Precum cetimu in diarele din Bucuresci, in rubric'a declaratiuniloru de casatorie, apoi fiica Mari'a a d. generalu I. Em. Florescu va lua de barbatu pe d. Béla Szent-Kereszty.

— (Bibliografia.) — A aparutu de subtu tiparu „Gramatic'a romana“ de Stefanu Neagoe, profesor de limba latina si romana la liceulu statului in Barladu. Acésta carte didactica ce se publica acuma de já in a IV editiune este autorisata din partea ministeriului de culte si instructiune din Romania. Imprejurarea, ca acésta gramatica a d. prof. St. Neagoe s'a tiparitu de já in a IV editiune in scurtulu tempu de candu a aparutu prima editiune, este credemu cea mai buna critica si recomandare care póte pleda pentru bunetatea unei carti didactice.

— Calendarulu bunului economu pe anul 1879 intocmitu de D. Comsia si Eugenu Brote. Acestu calendaru alu juniloru autorii, cari au avutu fericita idea de alu introduce in literatur'a nóstra calendaristica cu scopu de a respandi cunoscintiele economice la poporulu nóstru, merita tóta atentiunea si spriginirea publiculu nostru cunoscetoru de carte. Pretiulu este de 45 cr. v. a. In locu de ori ce recomandatiune din partene, lasamu se se recomande elu insusi prin interesantulu si variatulu seu cuprinsu, care pre langa partea calendaristica este urmatorulu: Conspectulu tégururilor din Ardél, Ungari'a, Romania si Bucovin'a. — „Povestea lui Harab Albu.“ — Diverse „poesii“ alese. — „Economi'a campului“ (ósele ca materialu pretiosu la ingrasierea pamentului; stirpirea muschiului; unelte de sapatu, masin'a de sfármitu cucuruzulu etc. etc.) — „Economi'a viteloru“ (taurul de prasila; conservarea untulu; masinile de taiatu nutretulu etc.) — „Pomaritulu“ (semicopularea; localulu de iernatu pómele etc.) — „Vieritulu“ (viti'a „Risling“; reumplerea butiloru.) — „Floraritulu“ (udatulu floriloru.) — Post'a. — Correspondentia telegr. — Timbre. — Tabele de interese. — Zicale. — Literatur'a romana agricola etc.

Post'a redactiunei.

— D. St. N. in Barladu. Cele comunicate le amu luat spre placuta sciintia si se voru efectua. Ve multumimu din sufletu. Incatu privesce erórea comisa pe care o amu reparatu de já, apoi ve ceremu scusele nóstre cu atatu mai vertosu, ca aceea carte nu scimu din ce cause, noue nu ne au sositu de locu.

Invitare de prenumeratiune

la

„SCOLA ROMANA“.

Am ónore a anuncia onorabilulu publicu, ca la indemnul mai multoru invetiatori si barbati de scóla si in sperant'a unui spriginu caldurosu, „Scol'a Romana“ va reaparé, — de o cam data in fascióre lunare de câte 3 cóle testu si invelitórea, cu pretiulu de 4 fl. pe unu anu intregu séu de 2 fl. pe o jumetate. Program'a remane aceeaasi; numai cátu tractatele practice voru ocupá pe viitoru unu locu mai estinsu. Anulu foiei, spre a se acomodá dupa potintia anului scolasticu, se va incepe cu lun'a lui Octobre si se va fini cu lun'a lui Septembre. Fasciór'a I va aparé la 25 Octobre a. c. Mai multi din profesorii si invetiatorii nostri cei mai buni au apromisu a colaborá la „Scóla Romana“; astfelu speramu a tiené fo'i'a si de aici incolo la inaltimea problemei sale. Prenumeratiunile se se faca la Redactiunea „Scolei Romana“ in Sábuiu (Nagy-Szeben, Hermannstadt). Observu cu privire la esperientiele facute, ca pe creditu fo'i'a nu se va dá nimenui.

Totu odata 'mi iau voia a anuncia, ca a esutu de já de sub pressa noulu meu: **Legendariu** séu carte de cetire pentru scólele populare. Partea I, pentru alu 3-le si alu 4-le anu de scóla. 11 cóle. Pretiulu unui esemplaru legatu 45 cr. „Legendariulu“ este compus dupa acelasu principie si in strinsa imbinare cu noulu meu **Abcdariu romanescu** (preiulu unui esemplaru legatu 25 cr.), — ambele in editur'a mea.

Vasile Petri.